

Column uitgesproken op 18 juni 2020 door (en op persoonlijke titel van) Joep Trommelen

Ach ja, die zachte g. Die hoort bij mij. Net als bij jullie. We hebben 'm met de paplepel naar binnen gekregen. We horen het ook meteen, als we boven de rivieren een soortgenoot tegenkomen. Dat heeft dan iets vertrouwds. Alsof je elkaar beter aanvoelt en begrijpt. Of dat ook echt zo is? Ik weet het niet. Maar het doet er ook niet zo toe. Als je denkt dat het zo is, werkt het vaak ook zo. De zachte g als placebo. Bestaat cultuur niet altijd en overal uit verzinsels? Een groep die zulke verzinsels omhelst en ze als leidraad gebruikt, heet een culturele gemeenschap. Jazeker, in ons geval met een zachte g. Ver-zinnen betekent letterlijk: in taal vatten. En zinnen maken zin. En jeetje, wat verzinnen we in Brabant een hoop mooie dingen met elkaar! Dat vieren we nu samen met het toekennen van deze prijs.

Het zuivere dialect mag dan langzaam maar zeker verdwijnen, die zachte g zal nog wel even blijven. Als een hardnekkig stukje Neanderthaler-gen zal onze zachte g ook over twee, drie, vier generaties nog terug te vinden zijn. Maar hoe zal het zijn met die andere 'typisch Brabantse' zaken: onze Bourgondische inslag, de gezelligheid, carnaval, het licht dat bij ons nog brandt als het elders al uit is? Ik weet het niet. Ook die zullen misschien verwateren.

Brabant, je kunt er geen hek omheen zetten. Dat moeten we ook niet willen. Een groep mensen met een hek eromheen. Gemeenschappen en hun cultuur zijn dynamisch, veranderen constant. De Brabanders van nu zijn anders dan hun voorouders van pakweg een eeuw terug, en die van over vijftig jaar anders dan wij. Dat is niet erg.

Maar het zou mooi zijn als er wat van ons culturele dna overleeft. Het is fijn een identiteit te hebben die je onderscheidt van de middelmaat, de McDonaldisering van de cultuur. De hele wereld één gelijkgeschakelde cultuur? Alsjeblief zeg. Laten we koesteren wat ons onderscheidt, zonder meteen in een naargeestige Blut und Boden-filosofie door te schieten.

Iedereen is Brabander op zijn eigen manier. Ik ben trots op andere Brabantse dingen dan u, zeker weten. Zo beaam ik dat Brabanders toegankelijk, gastvrij en gezellig kunnen zijn. Maar ik vind ze ook vaak gesloten en een beetje achterbaks. Daarin verschillen we wellicht van mening. Dat is niet erg. Een cultuur dient open te staan voor veranderingen en verschillen, divers te zijn. Anders is ze sowieso ten dode opgeschreven. Belandt ze in het museum als een nostalgisch relikwie. En dat willen we niet, toch?

Dat nota bene ons eigen provinciebestuur cultuur nu naar de Keukenkampioendivisie degradeert, doet mij pijn. Dat vreet immers aan onze eigenheid. Brabants zijn, is meer dan iets wat je doet in je 'vrije tijd'. Het is een serieuze zaak. Nu zijn we samen eigengeraaid genoeg om ook zonder politieke steun Brabants te blijven, maar ik snap niet waarom agressieve boeren wel indruk maken en hun zin krijgen en het brede, Brabants bontgekleurde culturele front in onze provincie niet. Dan zet je je eigen culturele identiteit bij het vuilnis.

Daarom is een fenomeen als de zachte g-prijs zo belangrijk. We laten ermee zien wie we zijn. Wie we willen zijn. Waar we voor staan. Waar we vandaan komen en waar we heen willen. Dat we een levende, ademende gemeenschap zijn. Tegen de stroom in.